

verschillende delen van het koninkrijk' plaatsvinden, een rijksconferentie dus.

Van de door van Starckenborgh verwachte 'enige voldoening' was in de kringen der Indonesische nationalistes geen sprake, zulks te minder omdat de procureur-generaal twee dagen eerder, op zaterdag 14 juni, bepaald had dat voortaan aan de vormingscursussen welke gehouden werden door de *Indonesia Berparlemen-comité's* die de *Gapi* had opgericht, door niet meer dan vijf-en-twintig personen mocht worden deelgenomen en dat op de besloten vergaderingen van de *Gapi* niet meer dan zeventig personen aanwezig mochten zijn. In de Indonesische pers waren de commentaren op van Starckenborgh's aankondiging afwijzend. 'In onze harten', aldus een der in Batavia verschijnende inheemse dagbladen, 'is geen blijheid meer, onze harten zijn koud geworden en een gevoel van apathie maakt zich van ons meester.'<sup>1</sup>

\*

Er was inmiddels bij het gouvernement een flinke irritatie ontstaan over het feit dat de *Gapi* medewerking had geweigerd aan een gouvernementsvoorstel om in Indië ter versterking van de defensie een inheemse militie op te richten.

De oprichting van zulk een militie was, zoals uit hoofdstuk 6 bleek, al in de Eerste Wereldoorlog overwogen maar het gouvernement was toen niet tot de vorming ervan overgegaan. Het waren de jaren waarin de *Sarekat Islam* opeens een aanhang van honderdduizenden had gekregen, hetgeen bij veel Europeanen angst had gewekt. Was het dan wel verantwoord, veel méér inheemsen dan die al in het Knil opgenomen waren, wapens in handen te geven? Die beduchtheid was versterkt toen een vooraanstaand lid van *Boedi Oetomo* in oktober '17 in Djokjakarta een betoog had gehouden waarin hij de Nederlandse macht als de rechter- en de inheemse als de linkerhand had aangeduid en daarop had laten volgen: 'Als er een inheemse militie is van een half miljoen man, zal de rechterhand de verlangens van de linker moeten respecteren' – nu, een militie van die omvang was in elk geval uitgesloten (er was niet genoeg opleidingskader en er waren niet genoeg wapens) en bovendien

<sup>1</sup> *Kebangoenan*, 16 juni 1941, in *Overzicht van de Indonesische en Chinees-Maleise pers*, 1941, p. 906.